

**29 EYLÜL 2025 TARİHLİ RESMİ GAZETEDE KARAR TARİHİ 08.07.2025
OLAN VE 2024/41763 BAŞVURU NUMARALI ANAYASA MAHKEMESİ
KARARINA İLİŞKİN;**

MUNZAM ZARAR:

Munzam zarar, borçlunun temerrüde düşmesi durumunda alacaklının uğradığı ve temerrüt faiziyle karşılanamayan zararı ifade eden özel bir tazminat türüdür.

Munzam zarar, temerrüt faizi yükümlülüğüne ek bir tazminat türüdür temerrüt faizinin ötesindeki zararları kapsar.

TEMERRÜT FAİZİNİN AKSİNE, MUNZAM ZARAR SORUMLULUĞU KUSURA DAYALIDIR; YANİ BORÇLUNUN TEMERRÜDE DÜŞMESİNDE KUSURU ARANIR.

MUNZAM ZARARIN TALEP EDİLEBİLMESİ İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR:

- Para borcu olmalı
- Borçlu temerrüde düşmeli
- Zarar olmalı
- İliyet bağı gerekmeli
- Kusur olmalı

İSPAT:

Mezkur karar öncesinde birçok mahkeme, davacının, zararını somut vakıalarla desteklemesi gerektiğini savunmuştur. Söz konusu karardan önce munzam zarar ispatı için;

1.Alacaklı, munzam zarar iddiasını ileri süren taraftır ve bu zararın **varlığını, niteliğini, miktarını ve temerrüt faizi ile karşılanamayan kısmı olduğunu** ispat etmelidir.

2.Ekonomik veriler (enflasyon, kur oranları, faiz oranları gibi) ve somut vakıalar ile desteklenmeli; yalnızca “ülke genelinde enflasyon var” gibi soyut iddialar genellikle kabul edilmez.

3.Yargıtay ve yüksek mahkeme kararlarında, ekonomik kriz, döviz kuru artışı gibi olumsuz koşulların tek başına ispatlayıcı kabul edilemeyeceği, alacaklının somut deliller göstermesi gerektiği belirtilmiştir.

Örneğin aşağıdaki karar munzam zarar için somut veri isteminde bulunmuştur:

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU (HGK), E. 2017/2800, K. 2021/1629, T. 9.12.2021

Munzam zarar talep eden taraf (alacaklı), temerrüt faizi ile karşılanamayan zarar olduğunu somut verilerle ispatlamak zorundadır.

Enflasyon ya da döviz kuru artışı gibi genel makroekonomik veriler, tek başına talep edenin zararını ispatlamaya yetmez. Kararda bu husus vurgulanmıştır.

Yani, borçlunun ödemeyi geciktirmesi nedeniyle alacaklının maruz kaldığı, fiili değer kaybı olarak somut zarar kalemleri ortaya konmalıdır.

Kararda ayrıca, yüksek enflasyon dönemlerinin özel bir konum taşıdığına dikkat çekilmiştir.

Enflasyonun olağanüstü düzeyde olduğu durumlarda, ekonomik kayıpların gerçekleşmiş sayılması yönünde kararlar olabileceği; fakat bu tür durumların istisna olduğunu vurgular.

HGK özellikle “aşırı fiyat artışları ve enflasyon karşısında munzam zarar varlığının kanıtlanmış sayılabileceği yönünde kararlar bulunduğu halde” bu kararların mutlak kriter olamayacağını belirtir.

29 EYLÜL 2025 TARİHLİ RESMİ GAZETEDEN KARAR TARİHİ 08.07.2025 OLAN VE 2024/41763 BAŞVURU NUMARALI ANAYASA MAHKEMESİ KARARI YAYIMLANMIŞTIR:

Bahsedilen karar özetle;

Caner Şafak başvurusu (2024/41763) olup 29 Eylül 2025 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış ve “alacağın enflasyona karşı değer kaybı” (munzam zarar / aşkın zarar) iddiasıyla yapılan bireysel başvuruya ilişkin pilot karar niteliğindedir.

Başvurucu, uzun süredir devam eden bir kredi alacağı üzerinden asıl alacak + yasal/temerrüt faizi tahsiline karar verilmiş olmasına rağmen, enflasyon karşısında alacağın değer kaybettiğini, **mevcut yasal faiz sisteminin bu kaybı karşılayamadığını iddia etmiştir.**

AYM, incelemede, mevcut yasal düzenlemeler (özellikle 3095 sayılı Kanun’un faiz oranları ile Borçlar Kanunu’nun 122. maddesinde düzenlenen aşkın zarar / munzam zarar rejimi) ile Yargıtay içtihatlarının, bu zarar taleplerini **ispat bakımından ağır şartlara bağlamasının, alacaklı lehine etkili bir hukuk yolu oluşturmadığını tespit etmiştir.**

Sonuç olarak AYM, **mülkiyet hakkı** (madde 35) ile bağlantılı olarak **etkili başvuru hakkı** (madde 40) bakımından hak ihlali kararı vermiştir.

Karar “pilot karar” olarak verilmiş; yani **benzer davalar için bir içtihat çerçevesi belirlemek amacı güdülmüş, dava incelemeleri belirli bir süre ertelenmiştir.**

Kararda ayrıca, bu yapısal sorunun çözümü için TBMM’ye bildirim yapılmasına karar verilmiş ve kararın Resmi Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren **altı ay süreyle**

benzer başvuruların incelenmesi ertelenmiştir.

Ancak, bu başvurucuya yönelik tazminat talebi doğrudan kabul edilmemiş; başvuru reddedilmiştir. Yani ihlal tespiti yapılmış fakat alacaklıya doğrudan ek tazminat verilmemiştir.

Karar metninde, 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 105. maddesi ile 6098 sayılı TBK'nin 122. maddesi karşısında mevcut düzenin yetersiz kaldığı, bu hükümlerin sorunlu içtihatlarla birlikte alacaklının zararını tazmin edici etkili bir hukuk yolu sunma kapasitesi göstermediği değerlendirilmiştir.

Özetle: karar, **“hukuk sistemindeki mevcut düzen, yüksek enflasyon karşısında alacaklının uğradığı zararı telafi etmeye elverişli değil”** tespitini yaparak, mülkiyet hakkı + etkili başvuru hakkı bağlamında bir ihlal kararına varmıştır. Fakat bunun doğrudan tazminata çevrilmesi yönünde hüküm vermemiştir.

Alacaklının alacağını geç tahsil etmesi halinde, enflasyon karşısında meydana gelen değer kaybının giderilmemesi, alacağına gerçek değeriyle ulaşmasını engellemekte; borçlunun ise borcunu gerçek değerinin altında ödemesine yol açmaktadır. Bu durum, taraflar arasındaki adil dengeyi alacaklı aleyhine bozmakta ve alacaklıya ölçsüz bir külfet yüklemektedir.

3095 sayılı **Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun** ile alacakların enflasyon etkisiyle uğradığı değer kaybının telafisi ve tazmini için bir hukuk yolu oluşturulmuştur. Anılan Kanun'un genel gerekçesi incelendiğinde; **borçlunun borcunu zamanında ödememesinden kazançlı çıktığı, dava ve icra yoluna başvurulmadan ödemede genellikle bulunulmadığı zira dava ve takip sırasında geçecek her sürenin borçlunun lehine çalıştığı, belirtilen durumun dava ve icra takiplerini artırdığı belirtilmiştir.** Ayrıca gerekçede borçluların sadece haklarında dava açılmasına ve icra takibinde bulunulmasına sebebiyet vermekle kalmayıp bunların uzaması için her türlü yola başvurduğuna değinilerek **tasarının kötü niyetli kişilerin bu davranışlarının önüne geçilmesi, kanuni faiz ve temerrüt faizinin günün koşullarına uydurulması için düzenlendiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla kanun koyucunun iradesinin enflasyonun neden olduğu sorunları ortadan kaldırmak olduğu açıktır.**

Konusu bakımından somut olaydaki ile benzer nitelikler taşıyan bazı uyuşmazlıklarda faizi aşan zararlar, 818 sayılı mülga Kanun'un 105. ve 6098 sayılı sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 122. maddesi uyarınca munzam zarar davası yoluyla giderilmeye çalışılmıştır. 1980'li yıllardan bu zamana kadar bazı yargı kararlarında enflasyon olgusunun zararın ispatı için yeterli görülerek bu davaların kabul edildiği ancak bazı kararlarda ise munzam zarar talebinin enflasyon etkisi dışında somut bir zarara ilişkin olması gerektiği gerekçesiyle reddedildiği görülmektedir.

Sonuç olarak hukuk sisteminde başvurucunun alacağının enflasyon karşısında uğradığı değer kaybının tazmin edilmesini sağlayacak etkili bir hukuk yolunun bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Anayasa Mahkemesi açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ve pilot karar usulünün uygulanmasına karar vermiştir.

BU KARARIN OLUMLU YÖNLERİNİN YANINDA BAZI ELEŞTİRİLEBİLİR HUSUSLARI DA VARDIR:

- **Tazminata hükmedilmemesi**

Karar, ihlal tespitiyle yetindiğinden ve doğrudan zarar tazminine (munzam zarar için ödeme kararı) gitmediğinden, pratik anlamda alacaklının beklentisini tam olarak karşılayamamış olabilir.

- **Somut olayla genel tespit arasındaki gerilim**

Uygulamada Mahkemelerin bu karar nasıl yaklaşacağı maalesef ki şu noktada belirsiz kalmaktadır. Zira kararda genel tespitler ağır basmaktadır. Ancak her somut olayda zararın ölçüsü, nedensellik bağı, alacaklının özel durumu gibi unsurlar hala değerlendirilmelidir.

Karar enflasyon, döviz kuru, faiz oranları gibi ekonomik göstergelerin önemine işaret ediyor; ama karinenin hangi oranda kabul edileceği, hangi sınırların aşılması gerektiği gibi kriterleri çok net çizmemiştir. Bu, mahkemeler arasında uygulama farklarına yol açabilir.

- **Erteleme kararı ve bireysel başvuru hakkı**

Kararda yer alan ibare ile benzer başvuruların incelenmesini 6 ay ertelendiğinden, bazı kişilerin hak arama süreçleri gecikebilir. Bu erteleme tedbiri, “etkili başvuru hakkı” açısından eleştiriye açık olabilir.

Ayrıca tartışılması gereken bir diğer husus ise;

Sigorta şirketleri bilindiği üzere basiretli bir tacir gibi davranmakla yükümlüdürler. Dolayısıyla şirketlerinin “iyiliğini” düşünerek hakkı olan her yolu denemektedirler.

Fakat işbu karar uygulanmaya başlarsa, Sigorta şirketleri bakımından adil yargılanma hakkı ihlali söz konusu olabilir mi?

Keza munzam zararın talep edilebilmesi için gerekli şartlardan olan kusur şartı bizim davalarımızda (davacı olarak sigorta şirketlerine karşı açılan davalarda) ne yazık ki sağlanamamaktadır.

Sigorta şirketlerinin kanun yoluna başvurmasının munzam zararın şartlarından biri olan “kusur” durumuna dahil edilip edilmeyeceği ise bizce hala çözülmüş bir sorun değildir. Zira bu durum ilerleyen süreçlerde her ne kadar şirketler sahip olduğu hakkı ödemeyi geciktirme amacı güderek kullanıyor olsa da lehe verilecek kararlarda bu sefer de şirketler yönünden adil yargılanma hakkının ihlali sonucuna yol açabilir.

STJ. AV. İREM GÜNDOĞDU